

SOSYAL BİLGİLERİN ABD'DE GELİŞİMİ

1. Giriş

Sosyal bilgiler (Social Studies), Amerika Birleşik Devletleri'nde 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkan ve zamanla dünyanın birçok ülkesinde benimsenen bir öğretim alanıdır. ABD'de sosyal bilgilerin doğuşu, toplumun hızla değişen yapısı, sanayileşme, kentleşme, göç ve demokratik vatandaş yetiştirme gereksinimiyle doğrudan bağlantılıdır. Bu nedenle sosyal bilgiler, **Amerikan demokrasisinin ve vatandaşlık eğitiminin bir ürünü** olarak değerlendirilir.

Sosyal bilgilerin gelişim süreci, tarihsel olarak üç ana evrede ele alınabilir:

- 1. Vatandaşlık eğitimi temelli ilk dönem (1890–1916)**
 - 2. Sosyal Bilgiler Komisyonu’nun etkisi ve alanın kurumsallaşması (1916–1950)**
 - 3. Modernleşme, eleştirel düşünme ve küreselleşme dönemi (1950–günümüz)**
-

2. Sosyal Bilgilerin Ortaya Çıkışını Hazırlayan Koşullar (1890–1916)

2.1. Toplumsal ve Siyasal Koşullar

19. yüzyılın sonlarına doğru ABD büyük bir toplumsal dönüşüm geçirmekteydi.

- . Sanayileşme ile birlikte hızlı kentleşme, göç ve sosyal eşitsizlikler ortaya çıkmıştı.
- . Farklı etnik kökenlerden gelen milyonlarca göçmen ülkeye yerleşmişti.
- . Bu çeşitlilik, **ulusal birlik ve demokratik değerlerin korunması** için yeni bir vatandaşlık eğitimi anlayışına duyulan ihtiyacı artırdı.

Bu bağlamda eğitim, yalnızca bilgi kazandırma aracı değil, **demokratik ulus bilinci kazandırma** süreci olarak görülmeye başlandı. Böylece vatandaşlık eğitimi merkezli bir disiplin olarak sosyal bilgilerin temelleri atıldı.

2.2. Eğitimde İlerlemeci (Progressive) Düşünce Akımı

Sosyal bilgilerin teorik altyapısında, **John Dewey**'in öncülük ettiği ilerlemeci eğitim anlayışı önemli rol oynamıştır.

- . Dewey, eğitimi yaşamla bütünleştiren bir süreç olarak görür.
- . Okul, toplumun küçük bir modeli olmalı; öğrenciler burada demokrasi deneyimi yaşamalıdır.

- . Öğrenci merkezli, problem çözmeye dayalı ve yaşantısal öğrenmeyi temel alan bu anlayış, sosyal bilgilerin felsefi temelini oluşturmuştur.

Bu çerçevede sosyal bilgiler, öğrencilerin toplumsal yaşamı anlamalarına ve demokratik süreçlere etkin katılım sağlamalarına yönelik bir ders alanı hâline geldi.

3. Sosyal Bilgilerin Kurumsallaşma Süreci (1916–1950)

3.1. Sosyal Bilgiler Komisyonu’nun Kuruluşu (1916)

1916 yılı, sosyal bilgilerin tarihindeki dönüm noktasıdır. ABD’de **Ulusal Eğitim Derneği (NEA)**’nın oluşturduğu **Sosyal Bilgiler Komisyonu (The Committee on Social Studies)**, yayımladığı raporla sosyal bilgiler şöyle tanımlanmıştır:

“Sosyal bilgiler, toplumsal yaşamla ilgili bilgi, beceri ve tutumların bir araya getirildiği, vatandaşlık eğitimi amacına hizmet eden bir öğretim alanıdır.”

Bu tanım, sosyal bilgileri sadece bir “ders” değil, **vatandaşlık eğitiminin uygulamalı bir alanı** olarak konumlandırmıştır.

3.2. Komisyonun Temel Görüşleri

Komisyon, sosyal bilgilerin aşağıdaki ilkelere dayanması gerektiğini vurgulamıştır:

- . Toplumsal yaşamın sorunlarını anlamaya ve çözmeye odaklanmalıdır.
- . Tarih ve coğrafya gibi sosyal bilimleri birleştirerek bütüncül bir öğretim sunmalıdır.
- . Demokratik değerlere sahip vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlamalıdır.

Bu yaklaşım, sosyal bilgileri klasik tarih ve coğrafya derslerinden ayırarak, **disiplinlerarası bir vatandaşlık eğitimi alanı** hâline getirmiştir.

3.3. 1920–1950 Arası Dönem: Vatandaşlık Odaklı Eğitim

Bu dönemde ABD’de sosyal bilgiler dersleri hızla yaygınlaşmıştır.

- . 1930’lu yıllarda yaşanan **Büyük Buhran**, toplumsal dayanışma, ekonomi bilinci ve vatandaşlık sorumluluğu gibi konuların derslere girmesine neden olmuştur.
- . II. Dünya Savaşı sonrası dönemde ise **vatanseverlik, demokratik değerlerin korunması ve ulus-devlet bilinci** ön plana çıkmıştır.

Bu yıllarda sosyal bilgiler öğretimi, daha çok **ahlaki değerler kazandırma** ve **toplumsal uyumu güçlendirme** işleviyle öne çıkmıştır.

4. 1950 Sonrası: Modernleşme ve Eleştirel Düşünme Dönemi

4.1. Soğuk Savaş ve Yeniden Yapılanma

1957’de Sovyetler Birliği’nin Sputnik uydusunu fırlatması, ABD eğitim sisteminde büyük bir sarsıntı yaratmıştır.

- . Eğitimde bilim ve teknolojiye ağırlık verilmiş, sosyal bilgiler ise bilgi temelli bir yapıya dönüştürülmüştür.
- . Bu dönemde “**New Social Studies Movement (Yeni Sosyal Bilgiler Hareketi)**” ortaya çıkmıştır.

Bu hareketin amacı, öğrencilere yalnızca bilgi aktarmak değil, **sosyal bilimciler gibi düşünme becerisi** kazandırmaktı. Yani

öğrenciler tarihçi, coğrafyacı veya sosyolog gibi sorgulamalı, kanıt temelli düşünmeliydi.

4.2. Yeni Sosyal Bilgiler Hareketi (1960–1970)

Bu hareketin temel özellikleri:

- . Öğrencilerin **eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini** geliştirmek,
- . Sosyal bilimlerin yöntemlerini öğretmek,
- . Değer tartışmalarına ve ahlaki ikilemlere yer vermek,
- . Öğrencilerin aktif katılımını sağlamak,
- . Güncel toplumsal sorunları sınıfa taşımaktır.

Ancak bu hareket, zamanla “aşırı akademik” bulunduğu için eleştirildi. Uygulamada öğrencilerin yaşantısına yeterince dokunamadığı gerekçesiyle 1970’lerden itibaren yeniden **vatandaşlık ve değer eğitimi temelli** bir anlayış güç kazandı.

5. 1980 Sonrası: Vatandaşlık, Değer ve Küresel Perspektifin Güçlenmesi

1980’lerden itibaren ABD’de toplumsal çeşitlilik, göçmen nüfusun artışı ve küreselleşme sosyal bilgiler programlarını yeniden şekillendirdi.

Bu dönemde üç önemli yönelim ortaya çıktı:

5.1. Vatandaşlık Eğitiminin Yeniden Tanımlanması

- . “Etkin vatandaşlık” anlayışı geliştirildi.
- . Bireylerin yalnızca haklarını bilen değil, **toplumsal sorumluluk alan, demokratik süreçlere katılan** bireyler olması gerektiği vurgulandı.
- . Toplum hizmeti, tartışma etkinlikleri, okul seçimleri gibi uygulamalı vatandaşlık eğitimi yöntemleri benimsendi.

5.2. Değerler Eğitimi ve Çok Kültürlülük

ABD toplumunun etnik çeşitliliği, sosyal bilgiler öğretiminde **çok kültürlü eğitimi** öne çıkardı.

- . Öğrencilere farklı kültürleri tanıma, empati geliştirme ve hoşgörölü davranma becerileri kazandırıldı.
- . Irkçılık, ayrımcılık ve önyargı gibi konular açıkça tartışıldı.
- . Değerler eğitimi demokratik vatandaşlığın ayrılmaz bir parçası hâline geldi.

5.3. Küresel Vatandaşlık ve 21. Yüzyıl Becerileri

2000'li yıllardan itibaren sosyal bilgiler, küresel ölçekte düşünme becerilerini kazandırmayı da hedeflemeye başladı.

- . Öğrencilerin yalnızca ulusal değil, **küresel sorumluluk bilinci** geliştirmesi amaçlandı.
- . Küresel barış, çevre sorunları, insan hakları ve sürdürülebilir kalkınma gibi konular müfredata eklendi.

- . Teknoloji destekli öğrenme, dijital vatandaşlık ve medya okuryazarlığı gibi kavramlar sosyal bilgilerin çağdaş boyutları hâline geldi.

6. Günümüzde ABD’de Sosyal Bilgiler  ğretiminin  zellikleri

Bugün ABD’de sosyal bilgiler  ğretimi, eyaletlere göre farklılık gösterse de genel  er evesi **National Council for the Social Studies (NCSS)** tarafından belirlenmiştir.

NCSS’ye göre sosyal bilgilerin temel amacı:

“Gençlerin demokratik bir toplumda ve birbirine bağımlı bir dünyada akılcı kararlar verebilen, etkin vatandaşlar olarak yetişmelerini sağlamaktır.”

Bu tanıma göre  aėdař sosyal bilgiler  ğretimi řu unsurları içerir:

- . **Disiplinlerarası yapı:** Tarih, coğrafya, ekonomi, siyaset bilimi, antropoloji ve sosyoloji gibi alanlardan beslenir.
- . **Değer temelli yaklaşım:** Adalet, özgürlük, saygı, eşitlik, sorumluluk gibi evrensel değerleri kazandırmayı hedefler.
- . **Katılımcı vatandaşlık:** Öğrencilerin toplumsal sorunlara çözüm üretmeleri teşvik edilir.
- . **Eleştirel düşünme ve medya okuryazarlığı:** Öğrencilerin bilgiye sorgulayıcı yaklaşımları sağlanır.
- . **Küresel bakış:** Küresel vatandaşlık, sürdürülebilir kalkınma ve kültürlerarası anlayış vurgulanır.

7. Sonuç

Sosyal bilgiler, ABD’de 20. yüzyılın başında ortaya çıkan bir vatandaşlık eğitimi hareketi olarak başlamış, zamanla toplumsal, siyasal ve kültürel değişimlere paralel biçimde gelişmiştir.

Başlangıçta demokratik vatandaş yetiştirme amacıyla kurulan bu alan; ilerlemeci eğitim anlayışı, eleştirel düşünme hareketi, çok kültürlülük ve küresel vatandaşlık gibi yaklaşımlar sayesinde dinamik bir yapıya kavuşmuştur.

Bugün ABD’de sosyal bilgiler, sadece tarihsel bilgi aktaran bir ders değil; **demokrasi kültürünü, toplumsal sorumluluğu, etik değerleri ve küresel duyarlılığı** kazandıran bütüncül bir eğitim

alanı olarak görülmektedir. Bu gelişim çizgisi, diğer ülkelerdeki sosyal bilgiler programlarının da şekillenmesinde belirleyici rol oynamıştır.

TÜRKİYE’DE SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNİN GELİŞİMİ

1. Giriş

Sosyal bilgiler dersi, bireylere toplumsal yaşamın temel dinamiklerini kavratmayı, vatandaşlık bilinci kazandırmayı ve demokratik değerlere sahip bireyler yetiştirmeyi amaçlayan bir öğretim alanıdır. Türkiye’de sosyal bilgiler öğretiminin gelişimi, Cumhuriyet öncesi döneme kadar uzanır; ancak sistematik bir biçimde gelişimi Cumhuriyet’in ilanından sonra başlamıştır. Bu süreç, toplumsal değişim, eğitim politikaları, öğretim programları ve uluslararası etkiler doğrultusunda sürekli bir evrim göstermiştir.

2. Osmanlı Dönemi'nde Sosyal Bilgiler'in Temelleri

Cumhuriyet öncesi dönemde bugünkü anlamda “sosyal bilgiler” dersi bulunmamakla birlikte, sosyal bilgilerin alt disiplinleri olan tarih, coğrafya, ahlak ve yurttaşlık bilgisi gibi dersler öğretim programlarında yer almaktaydı.

- . **Tanzimat Dönemi (1839–1876):** Bu dönemde batı tarzı eğitime geçişle birlikte modern okullar açılmış, Mekteb-i Mülkiye, Darülfünun gibi kurumlarda tarih ve coğrafya dersleri okutulmaya başlanmıştır.
- . **II. Meşrutiyet Dönemi (1908–1918):** Vatandaşlık bilincine yönelik “Malumat-ı Vataniye” (Vatan Bilgisi) dersi ile bireylere devlet, hak ve ödev kavramları öğretilmiştir.

Bu dönemde sosyal bilgiler öğretiminin amacı, Osmanlı Devleti'ne sadık, görev ve sorumluluklarını bilen bireyler yetiştirmek olmuştur.

3. Cumhuriyet'in İlk Yılları (1923–1945)

Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte eğitimde millî bir kimlik oluşturma hedefi ön plana çıkmıştır. Sosyal bilgiler öğretiminin temelleri bu dönemde atılmıştır.

3.1. Yurttaşlık Bilgisi ve Tarih Dersi

- . **1924 Tevhid-i Tedrisat Kanunu** ile eğitim birleştirilmiş ve yeni bir öğretim programı hazırlanmıştır.

- . Programlarda **Yurttaşlık Bilgisi (Malumat-ı Vataniye)** dersi, Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki en önemli toplumsal ders olmuştur.
- . **1930'lu yıllarda tarih ve coğrafya** dersleri, ulusal kimlik bilinci oluşturmak amacıyla yeniden düzenlenmiş, "Türk Tarih Tezi" çerçevesinde okutulmuştur.
- . **Sosyal bilgiler** ile ulus-devletin ihtiyaç duyduğu Cumhuriyet değerlerini benimseyen, modern, üretken ve sorumlu yurttaşlar yetiştirmek amaçlanmıştır.

4. 1945–1968 Dönemi: Yenileşme ve Disiplin Temelli Öğretim

4.1. 1948 İlkokul Programı

Bu programda “Yurt Bilgisi” dersi ile tarih, coğrafya ve yurttaşlık konuları bütünleştirilmiştir. Amaç, öğrencilerin çevrelerini tanıyarak topluma uyum sağlamaları ve iyi bir vatandaş olmalarıdır. Bu yönüyle, Türkiye’de **ilk sosyal bilgiler denemesi** sayılabilir. 1962 yılında ise sosyal bilgilerin öncüsü sayılabilecek “**Toplum ve Ülke İncelemeleri**” dersi verilmiştir.

4.2. 1968 İlkokul Programı

Bu programla birlikte **sosyal bilgiler kavramı Türkiye’de ilk kez resmî olarak kullanılmaya** başlanmıştır.

- . **Sosyal Bilgiler Dersi** ilkokul 4. ve 5. sınıflarda yer almıştır.
- . Ders, tarih, coğrafya, yurttaşlık, ekonomi ve kültür konularını bütüncül biçimde ele almıştır.
- . ABD'deki sosyal bilgiler yaklaşımından etkilenilmiş, “vatandaşlık eğitimi” ve “demokratik değerler” ön plana çıkmıştır.

Bu programla birlikte sosyal bilgiler, Türkiye eğitim sisteminde bağımsız ve bütünleştirici bir disiplin hâline gelmiştir.

5. 1974–1997 Dönemi: Disiplinlerarası Yaklaşımın Güçlenmesi

5.1. 1974 İlköğretim Programı

Bu dönemde sosyal bilgiler dersi ilkokuldan ortaokula geçişte önemli bir köprü rolü üstlenmiştir. Program, toplumsal olayların neden-sonuç ilişkisiyle öğretilmesine, bireyin toplum içindeki rollerini kavramasına ve Atatürk ilke ve inkılaplarının öğretilmesine odaklanmıştır.

5.2. 1980 Sonrası Yeniden Yapılanma

1980’li yıllarda eğitimde merkeziyetçi bir anlayış egemen olmuş, sosyal bilgiler dersinde millî birlik, vatan sevgisi,

Atatürkçülük ve demokratik vatandaşlık konuları öne çıkmıştır. Bu dönemde ABD'den gelen bazı sosyal bilgiler öğretim modelleri incelenmiş, ancak uygulamada daha çok ideolojik ve vatandaşlık temelli bir eğitim sürdürülmüştür.

Sosyal Bilgiler dersleri 1985-1986 öğretim yılından itibaren kaldırılarak yerine **Milli Tarih, Milli Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgisi dersleri** okutulmaya başlanmıştır.

6. 1998 Programı: Yapılandırmacı Düşünceye Geçişin İlk Adımı

1998 programı, öğrencinin aktif olduğu, çevresini araştırarak öğrendiği bir sosyal bilgiler öğretimi yaklaşımını benimsemiştir.

- . Sosyal bilgiler, vatandaşlık bilgisi, tarih, coğrafya, ekonomi ve kültür unsurlarını entegre etmiştir.
- . Öğrencinin sosyal çevre ile etkileşim içinde öğrenmesi vurgulanmıştır.
- . Öğretimde “yakından uzağa” ilkesi esas alınmıştır.

Bu dönem, 2000’li yıllarda uygulanacak yapılandırmacı sosyal bilgiler anlayışının hazırlık evresidir.

7. 2005 Programı: Yapılandırmacı Sosyal Bilgiler Anlayışı

2005 yılında yürürlüğe giren program, Türkiye’de sosyal bilgiler öğretiminde köklü bir dönüşüm başlatmıştır.

- **Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı** benimsenmiştir.
- Öğrencinin bilgiyi kendisinin yapılandırması, aktif öğrenme, problem çözme ve eleştirel düşünme becerileri ön plana çıkmıştır.
- Program “öğrenme alanları” temelinde hazırlanmıştır (örneğin: “Birey ve Toplum”, “Üretim, Dağıtım ve Tüketim”, “Küresel Bağlantılar”).

- . **Değer eğitimi** sistematik hâle getirilmiş, demokratik, barışçıl, sorumluluk sahibi bireyler yetiştirme hedeflenmiştir.

8. 2018 Programı ve Güncel Gelişmeler

2018 programı, 2005 programının yapılandırmacı temelini korumakla birlikte, **yerli ve millî değerler** vurgusunu artırmıştır.

- . **Köklü geçmiş, güçlü gelecek** anlayışıyla tarihsel ve kültürel miras bilincine önem verilmiştir.

- . **Küresel vatandaşlık ve dijital vatandaşlık** gibi çağdaş kavramlar eklenmiştir.
- . **21. yüzyıl becerileri, sorumlu vatandaşlık, çevre bilinci ve insan hakları** konuları güncellenmiştir.

Bu dönem, sosyal bilgilerin hem ulusal kimliği koruyan hem de evrensel değerlere açık bireyler yetiştirmeyi hedefleyen bir yönelim sergilediği dönemdir.

9. ÖZET

ABD’de Sosyal Bilgilerin Gelişimi

1. 1890’lar – Sosyal Bilimlerin Temeli

- Sosyal bilgiler kavramı henüz kullanılmamaktadır.
- Bu dönemde **tarih, coğrafya, ekonomi ve yurttaşlık** gibi dersler ayrı ayrı öğretilmekteydi.
- **John Dewey** ve ilerlemeci eğitim hareketi (Progressive Education Movement), eğitimin yaşamla ilişkili olması gerektiğini vurgulamış ve sosyal bilgiler düşüncesine zemin hazırlamıştır.

2. 1916 – Sosyal Bilgiler Teriminin Ortaya Çıkışı

- **1916’da NEA (National Education Association)** bünyesindeki **Committee on Social Studies** adlı komite, sosyal bilgileri ilk kez ayrı bir ders alanı olarak tanımlamıştır.
- Komite, sosyal bilgileri “vatandaşlık eğitimi amacıyla sosyal bilimlerin sentezi” olarak açıklamıştır.
- Bu tarih, sosyal bilgilerin doğuş yılı olarak kabul edilir.

3. 1920–1930’lar – Vatandaşlık ve Toplum Odaklı Eğitim

- 1920’lerde sosyal bilgiler dersinin temel amacı “iyi vatandaş yetiştirmek” olarak belirlenmiştir.
- **Harold Rugg** ve **Edgar Wesley** gibi isimler sosyal bilgilerin toplumsal reform ve demokratik bilinç kazandırma yönünü savunmuştur.
- Rugg’un yazdığı sosyal bilgiler kitapları büyük yankı uyandırmıştır; ancak 1930’larda “komünizm propagandası” suçlamalarıyla eleştirilmiştir.

4. 1940–1950’ler – Soğuk Savaş ve Yurttaşlık Vurgusu

- II. Dünya Savaşı sonrası dönemde sosyal bilgiler daha çok **ulusal birlik, vatanseverlik** ve **demokratik değerlerin korunması** üzerine yoğunlaştı.
- Bu dönemde öğretim daha çok bilgi aktarımına dayalıydı; araştırma ve sorgulama yönü zayıfladı.

5. 1960–1970’ler – Yeni Sosyal Bilgiler Hareketi (New Social Studies Movement)

- Sputnik Krizi (1957) sonrası eğitimde reform çağrıları artmıştır.
- “Yeni Sosyal Bilgiler” hareketiyle birlikte derslerde sosyal bilimlerin yöntemleri (araştırma, problem çözme, veri analizi) kullanılmaya başlanmıştır.
- **Jerome Bruner**’ın “disiplinlerin yapısı” görüşü bu dönemde etkili olmuştur.

- Öğrencilerin tarihçi, coğrafyacı veya sosyolog gibi düşünmeleri hedeflenmiştir.

6. 1980'ler – Vatandaşlık Eğitimi ve Değerler Yeniden Ön Planda

- 1980'lerde ABD'deki değer erozyonu tartışmaları sonucunda **karakter eğitimi** ve **vatandaşlık eğitimi** yeniden önem kazanmıştır.
- Sosyal bilgilerde etik değerler, sorumluluk ve toplumsal katılım vurgulanmıştır.
- 1989'da **National Council for the Social Studies (NCSS)** "What is Social Studies?" raporunu yayımlayarak sosyal bilgilerin amacını yeniden tanımlamıştır.

7. 1990–2000'ler – Standartlaşma ve Küreselleşme

- 1994'te **NCSS National Curriculum Standards for Social Studies** yayımlanmış, sosyal bilgiler için 10 tema belirlenmiştir (örneğin: kültür, zaman, yer, güç, vatandaşlık vb.).
- Küreselleşme, insan hakları ve çok kültürlülük gibi konular dersin içeriğine girmiştir.

8. 2010 ve Sonrası – Dijital Vatandaşlık ve Küresel Perspektif

- Sosyal bilgiler artık **21. yüzyıl becerileri** ile (eleştirel düşünme, dijital okuryazarlık, medya okuryazarlığı) ilişkilendirilmektedir.
 - NCSS'nin 2013 "College, Career, and Civic Life (C3) Framework" belgesi ile sorgulamaya dayalı öğretim (inquiry-based learning) ön plana çıkarılmıştır.
 - Günümüzde sosyal bilgiler, **demokratik katılım, eleştirel düşünme, küresel vatandaşlık ve dijital çağda etik davranış** gibi temalar etrafında şekillenmektedir.
-

Türkiye’de Sosyal Bilgilerin Gelişimi

1. 1924 – Cumhuriyetin İlk Yılları: Klasik Dersler Dönemi

- Cumhuriyetin ilanından sonra öğretim programlarında **Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi** dersleri ayrı ayrı yer almıştır.
- Bu derslerin amacı, yeni kurulan devletin ideolojisini, milli kimliği ve vatan sevgisini kazandırmaktır.

2. 1930–1940’lar – Yurttaşlık Bilgisi ile Vatandaş Yetiştirme

- “Yurt Bilgisi” adı altında vatandaşlık, ahlak ve devlet yapısına ilişkin bilgiler verilmeye başlanmıştır.
- Dersin amacı, Cumhuriyet rejimine bağlı, sorumluluk sahibi vatandaş yetiştirmek olmuştur.

3. 1968 İlkokul Programı – İlk Adımlar

- 1968 İlkokul Programı ile “Sosyal Bilgiler” dersi ilk kez ilkokul düzeyinde yer almıştır.
- Bu dönemde sosyal bilgiler, tarih, coğrafya, yurttaşlık ve ekonomi gibi alanları birleştiren bir bütünleşik ders olarak tanımlanmıştır.
- ABD modelinden etkilenilmiştir.

4. 1980–1998 – Bütünleştirici Yaklaşımın Yerleşmesi

- Sosyal bilgiler dersi artık **hayat bilgisi** dersinin devamı olarak kabul edilmeye başlanmıştır.
- 1980’lerde içerik bilgi ağırlıklıydı; ancak öğrencinin çevresiyle etkileşimi de vurgulanmıştır.
- Sosyal bilgiler dersinde vatandaşlık, tarih, coğrafya, ekonomi, kültür ve güncel olaylar bütünleştirilmiştir.

5. 1998 Programı – Yapılandırmacı Eğitime Geçişin Temelleri

- 1998 yılında ortaokul düzeyinde yeni bir sosyal bilgiler programı hazırlanmıştır.
- Bu programda öğrencinin aktif katılımı, araştırma ve problem çözme becerileri ön plana çıkarılmıştır.

6. 2005 Programı – Yapılandırmacı Yaklaşım

- 2005’te hazırlanan yeni program, yapılandırmacı öğrenme anlayışına dayanmaktadır.
- **Değerler eğitimi, demokrasi eğitimi, insan hakları, katılım, eleştirel düşünme** gibi kavramlar ilk kez bu kadar belirgin biçimde yer almıştır.
- Dersin temel amacı: “Etkin vatandaş yetiştirmek” olarak belirlenmiştir.

7. 2017–2018 Müfredat Güncellemesi

- Milli Eğitim Bakanlığı, programı sadeleştirmiş; ancak vatandaşlık, değerler eğitimi ve kültürel kimlik vurgusunu korumuştur.
- “Milli, manevi ve evrensel değerler” dersin merkezine yerleştirilmiştir.
- Dijital vatandaşlık ve küresel farkındalık temaları eklenmiştir.

8. Günümüz (2020’ler)

- Sosyal bilgiler dersi artık **21. yüzyıl becerileri, eleştirel düşünme, girişimcilik, dijital vatandaşlık, insan hakları ve küresel vatandaşlık** konularını kapsar hâle gelmiştir.
- Öğrencilerin toplumsal sorunlara duyarlı, katılımcı ve sorumluluk sahibi bireyler olmaları hedeflenmektedir.